

Universiteit
Leiden

The Netherlands

**Hoe te leven: klassiek of modern? Aristoteles en Hobbes
vergeleken: een filosofische vergelijking tussen het
klassieke en het moderne mens-, wereld- en
samenlevingsbeeld**

Külcü, H.

Citation

Külcü, H. (2024, May 29). *Hoe te leven: klassiek of modern? Aristoteles en Hobbes vergeleken: een filosofische vergelijking tussen het klassieke en het moderne mens-, wereld- en samenlevingsbeeld*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3755736>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3755736>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Deel III

De Samenleving

Inleiding tot deel III

In deel III zullen we, als gezegd, onderzoek doen naar of de mens van nature een gemeenschapswezen is, zoals de klassieke denker meent, of dat hij, zoals Hobbes poneert, van nature een ongebonden en op zichzelf toegewezen individu is. Dit is een navorsing die op zichzelf reeds waardevol is, doch in ons geval ook van belang is met betrekking tot het definitief kunnen duiden van de resultaten vanuit deel I en II.

In hoofdstuk 8, 9 en 10 zullen we daarom het aristotelische denkbeeld van de mens als gemeenschapswezen uiteenzetten. Dit denkbeeld brengt met zich dat de mens het goede leven alleen kan vinden als hij ingebed is in (natuurlijke) gemeenschapsvormen waarin hij de daarin rijzende (natuurlijke) verplichtingen vervult. Verplichtingen die voortvloeien vanuit de karakterhouding van de (politieke) Vriendschap/Liefde en de (natuurlijke) Rechtvaardigheid, traditioneel ook wel het natuurrecht genoemd. In hoofdstuk 8 entameren we een portret van de verscheidene gemeenschappen die Aristoteles schetst. In het daaropvolgende hoofdstuk wordt uiteengezet wat de filosofische argumenten zijn om de mens als gemeenschapswezen te aanschouwen en zijn *telos* en deugden daarbij vanuit deze sociale gestemdheid te begripen. In hoofdstuk 10 kijken we vervolgens naar welke eigenschappen en principes het belangrijkste zijn om de gemeenschappen bijeen te houden. We zullen hierbij dieper ingaan op het idee van het natuurrecht.

In hoofdstuk 11, 12 en 13 volgt de moderne visie. Voor Hobbes is de mens een atomair Individu, die, als we eerlijk zijn, van nature niet behoort tot enige gemeenschap. Van nature is de mens vrij. Vrij om te doen wat hij wil. Moreel vrij van het juk van anderen. Hij dient het geluk te zoeken in de individuele Vrijheid, maar gelet op de menselijke conditie moet hij toch leren samenleven. We volgen hierbij hetzelfde stramien. Te beginnen met een schets van de diverse samenlevingsvormen vanuit de ogen van de 17e-eeuwse denker. Daarna kijken we naar de eigenschappen en principes die als het maatschappelijke voegmiddel moeten dienen. We zullen daarbij nadrukkelijk stilstaan bij het idee van het moderne natuurrecht. En sluiten dit drieluik met de observaties die volgens de denker maken dat de mens antisociaal en ongebonden is.

In hoofdstuk 14 komen we ten langen leste tot een vergelijking van de twee sociale beeltenissen om een eigen oordeel te kunnen geven omtrent de (a)sociale gestemdheid van de mens.

Tenslotte zullen we in hoofdstuk 15 in staat zijn om een definitief antwoord te geven op de hoofdvraag of de klassieke beeltenis van de hiërarchisch gelaagde rationeel-*cum*-sociaal gebonden mens, dan wel de moderne beeltenis van de egalitaire passioneel-*cum*-antisociaal ongebonden mens volgens ons de ware is.